DOKUMENTACJA PRZYRODNICZA, DOKUMENTACJA ZARZĄDZANIA SIEDLISKIEM 7230 W GRANICACH OBSZARU NATURA 2000 OSTOJA MAGURSKA PLH180001

obejmująca obiekty:

Wilsznia; Świerzowa Ruska (2 płaty); Ciechan (2 płaty); Grab

Magdalena Bregin

wykonano w ramach projektu:

„Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) południowej Polski" NAT13 NAT/PL/024

Spis treści

1. Podstawa opracowania planu zarządzania siedliskiem 2
2. Wykaz materiałów wykorzystanych do opracowania planu zarządzania 3
3. Ocena rozpoznania środowiska przyrodniczego obiektu 3
4. Ogólne dane o obiektach 3
   4.1. Rejestr powierzchniowy – wykaz działek geodezyjnych i wydzieleń leśnych 3
   4.2. Położenie geograficzne 4
   4.3. Położenie administracyjne 4
   4.4. Położenie w regionalizacjach przyrodniczych 4
   4.5. Zagospodarowanie i stan środowiska w otoczeniu obiektu 4
5. Środowisko przyrodnicze i walory kulturowe obiektu 5
   5.1. Budowa geologiczna 5
      5.1.1. Rzeźba terenu 5
      5.1.2. Gleby 5
   5.2. Zaobserwowane zagrożenia i przejawy degeneracji 5
   5.3. Wody powierzchniowe i gruntowe (warunki hydrologiczne) 6
   5.4. Flora 6
      5.4.1. Rośliny naczyniowe 6
      5.4.2. Waloryzacja flory – rośliny naczyniowe 8
      5.4.3. Rośliny zarodnikowe 9
      5.4.4. Istniejące i potencjalne zagrożenia dla flory 9
   5.5. Roślinność 10
      5.5.1. Wykaz zespołów i zbiorowisk roślinnych 10
      5.5.2. Charakterystyka zespołów i zbiorowisk roślinnych 10
      5.5.3. Analiza stopnia naturalności zbiorowisk 10
      5.5.4. Ocena aktualnej dynamiki roślinności oraz potencjalna roślinność naturalna 10
      5.5.5. Zaobserwowane procesy i przejawy degeneracji zbiorowisk i roślinności 11
      5.5.6. Typy siedlisk wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej 11
   5.6. Fauna 12
   5.7. Walory kulturowe 12
6. Zagospodarowanie przestrzenne oraz społeczne i gospodarcze uwarunkowania użytkowania obiektu 12
7. Założenia ochrony obiektu 12
   7.1. Silne i słabe strony ochrony obiektu. Szanse i zagrożenia ochrony obiektu i sposoby ich minimalizacji 12
   7.2. Analiza skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony 13
   7.3. Cele ochrony i zadania/działania ochronne 13
   7.4. Metodologia monitoringu 13
8. Załączniki 14
   8.1. Mapy 14
   8.2. Dokumentacja fotograficzna i ryciny 17
   8.3. Tabela fitosocjologiczna 15

1. Podstawa opracowania planu zarządzania siedliskiem

Opracowanie zostało wykonane w ramach projektu pt. „Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) południowej Polski" współfinansowanego ze środków instrumentu finansowego LIFE+, oraz NFOŚiGW oraz RDOŚ w Rzeszowie.

Projekt pt.: „Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) południowej Polski" współfinansowany jest ze środków instrumentu finansowego LIFE+, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie, prowadzony przez Klub Przyrodników w partnerstwie z Gorczańskim Parkiem Narodowym realizowany jest od września 2012 r i będzie trwał do czerwca 2018 r. Projekt zakłada zahamowanie procesu degradacji oraz poprawę lub zachowanie właściwego stanu torfowisk alkalicznych Polski południowej w 24 obszarach Natura 2000, jako siedliska występowania wielu rzadkich, chronionych i skrajnie zagrożonych gatunków roślin w tym szczególnie gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej oraz przywrócenie w ich obrębie ekstensywnego użytkowania kośnego zapewniającego ich dobry stan w długoterminowej perspektywie czasowej. Wśród wybranych obszarów znalazło się 97 najcenniejszych i najlepiej zachowanych torfowisk alkalicznych południowej i centralnej Polski zlokalizowanych na terenie 8 województw: dolnośląskiego, lubelskiego, łódzkiego, małopolskiego, mazowieckiego, podkarpackiego, śląskiego i świętokrzyskiego.

W szczególności projekt zmierzać będzie do:

- zahamowania nadmiernego odpływu i podniesienia poziomu wód gruntowych w obszarze torfowisk alkalicznych,
- zahamowania procesu mineralizacji i eutrofizacji powierzchniowej warstwy torfowisk alkalicznych,
- zatrzymania procesu spadku różnorodności biologicznej torfowisk alkalicznych spowodowanej ekspansją gatunków charakterystycznych dla siedlisk o niższej wilgotności np. traw, drzew i krzewów,
- upowszechnienia metod ochrony torfowisk alkalicznych na bazie dobrych planów ochrony i planów zarządzania sporządzonych w oparciu o solidne, podstawy naukowe ze szczególnym uwzględnieniem aspektów hydroekologicznych,
- promowania ochrony torfowisk alkalicznych, jako ostoi rzadkich i zagrożonych gatunków stanowiących również regionalne i lokalne atrakcje przyrodnicze,
- interesowanych ochroną torfowisk alkalicznych w przyszłości podejmujących działania utrwalające uzyskane w ramach projektu efekty,
- zachęcenia możliwie największej liczby osób (rolników) do ekstensywnego użytkowania kośnego siedliska w przyszłości.

Osiągnięcie zakładanych celów, a szczególnie tempo zaniku siedliska i występujących w jego obrębie gatunków oraz konieczność pilnego podjęcia działań, w tym też aspekty ekonomiczne (nieproporcjonalnie wyższe koszty w przypadku działań rozproszonych w czasie i nie kompleksowych) zdecydowały o objęciu projektem tak dużej liczby niewielkich obiektów. Projekt dotyczący ochrony torfowisk alkalicznych jest naturalną konsekwencją zrealizowanego projektu pn. Programy ochrony: torfowisk alkalicznych (7230) i związanych z nimi zagrożonych gatunków, którego wyniki potwierdziły, że szacowana do tej pory powierzchnia torfowisk alkalicznych na terenie Polski wynosząca od kilkunastu do ok. 35 000 ha, obecnie kształtuje się na poziomie ok. 8 000 ha (posiadających charakterystyczną roślinność), a zaledwie 9% z nich pozostaje w stanie właściwym (FV). Projekt stanowi rozszerzenie na południową Polskę działań z projektu Life+ pn. Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej.

2. Wykaz materiałów wykorzystanych do opracowania planu zarządzania

Bregin M. 2011. Regionalny program ochrony torfowisk alkalicznych w województwie podkarpackim. Klub Przyrodników, Świebodzin, mscr. (wersja internetowa).

Wołejko L., Stańko R., Pawlikowski P., Jarzombkowski F., Kiaszewicz K., Chapiński P., Bregin M., Kozub Ł., Krajewski Ł., Szczepański M.. 2012. Krajowy program ochrony torfowisk alkalicznych (7230). Wyd. Klubu Przyrodników. Świebodzin.

3. Ocena rozpoznania środowiska przyrodniczego obiektów

Rozpoznanie środowiska przyrodniczego obiektów występujących na terenie Ostoi Magurskiej jest dość dobre, jednakże ogranicza się głównie do szaty roślinnej. Dla potrzeb niniejszego projektu zostały wykonane badania fitosocjologiczne i florystyczne. Dokonano identyfikacji zbiorowisk roślinnych występujących na badanym obszarze, a także inwentaryzacji gatunków rzadkich, chronionych i charakterystycznych dla siedliska torfowisk alkalicznych.
Uzupełnienia wymagają dane na temat fauny obiektów, gdyż dostępne są jedynie ogólne informacje i nie wykonano jeszcze szczegółowej inwentaryzacji kręgowców i bezkręgowców występujących na terenie obiektu.

4. Ogólne dane o obiektach

4.1. Rejestr powierzchniowy – wykaz działek geodezyjnych i wydzieleń leśnych

Nazwa obiektu	Pełny adres ewidencyjny
Wilsznia	180702_5.0021.23 180702_5.0021.24
Świerzowa Ruska	180506_2.0012.146
Świerzowa Ruska	180506_2.0012.146
Ciechan	180506_2.0001.53
Ciechan	180506_2.0001.53
Grab	180506_2.0002.209

Tab. 1. Wykaz działek, wraz z strukturą własności

4.2. Położenie geograficzne

Nazwa obiektu	Współrzędne
Wilsznia	N 49° 27' 20.312" E 021° 37' 48.116"
Świerzowa Ruska	N 49° 32' 52.204" E 021° 24' 02.776"
Świerzowa Ruska	N 49° 32' 52.204" E 021° 24' 02.776"
Ciechan	N 49° 26' 56.099" E 021° 30' 13.221"
Ciechan	N 49° 26' 41.973" E 021° 29' 47.584"
Grab	N 49° 27' 15.633" E 021° 26' 02.503"

Tab.2. Współrzędne geograficzne

4.3. Położenie administracyjne

Województwo: podkarpackie
Powiat: sanocki
Gminy: Komańcza

4.4. Położenie w regionalizacjach przyrodniczych

Regionalizacja geobotaniczna
Prowincja: Wschodniokarpacka
Kraina: Karpat Wschodnich
Okręg: Beskidu Niskiego

Regionalizacja fizycznogeograficzna
Prowincja: Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym
Podprowincja: Zewnętrzne Karpaty Zachodnie
Makroregion: Beskidy Środkowe
Mezoregion: Beskid Niski

4.5. Zagospodarowanie i stan środowiska w otoczeniu obiektów

Młaki Beskidu Niskiego występują w miejscach gdzie gospodarka człowieka nie jest zbyt intensywna, a stan środowiska wokół obiektów jest dość dobry.
Obszary zlewni cechują się dość dużą naturalnością, ze względu na małe zaludnienie tych terenów oraz ekstensywną gospodarkę tam prowadzoną. W większości są pokryte kompleksami leśnymi, poprzecinanymi dolinami rzecznymi, ponad którymi występują łąki i polany, pozostałe po wypasie, który kiedyś był tutaj dość intensywnie prowadzony. Natomiast doliny rzeczne, w których występują młaki również są w niewielkim stopniu przekształcone, dzięki czemu mają w większości naturalny przebieg. Obszary, na których występują młaki były niegdyś użytkowane, gdyż prowadzona była tam ekstensywna gospodarka pasterska, a część koszono na pasze i ściółkę

dla bydła. Jednakże w obecnym czasie w większości nie są one użytkowane, ze względu na ich trudną dostępność oraz niewielkie zaludnienie tych terenów.

5. Środowisko przyrodnicze i walory kulturowe obiektów

5.1. Budowa geologiczna

5.1.1. Rzeźba terenu

Obiekty położone są na terenie Beskidu Niskiego, który zbudowany jest z utworów fliszowych sfałdowanych początkiem neogenu i w środkowym miocenie. Tworzą je pofałdowane, naprzemianległe warstwy piaskowców, zlepieńców i łupków pyłowcowo-ilastych, miejscami marglistych. Serie fliszu karpackiego są płaszczowinowo nasunięte na siebie.
Torfowiska wykształcają się w zagłębieniach terenu, na stokach o niewielkim nachyleniu lub na terasach zalewowych w dolinach rzek. W miejscach gdzie występują młaki podłoże jest bardzo słabo przepuszczalne, co powoduje zatrzymywanie wody na powierzchni.

5.1.2. Gleby

Na terenie obiektów występują się gleby gruntowo-glejowe, występujące w miejscu wysięku wód gruntowych, a także torfowe cechujące się niewielką miąższością. Pokłady torfu są bardzo płytkie (do kilku centymetrów), a w większości obiektów prawie w ogóle się nie wykształcają. Związane jest to z bardzo powolnym procesem mineralizacji oraz typem podłoża, które nie sprzyja odkładaniu się torfu.

5.2. Zaobserwowane zagrożenia i przejawy degeneracji

Dominującym zagrożeniem dla młak w Ostoi Magurskiej jest sukcesja roślinności, a także ekspansja podrostu drzew i krzewów, głównie wierzb. Wynika to z braku gospodarki kośnej i regularnego wykaszania młak. Prowadzi to do zmian w składzie gatunkowymi i wypieranie gatunków charakterystycznych, a w dalszej przyszłości całkowity zanik torfowiska. Innym zagrożeniem jest przenikanie gatunków łąkowych, zarówno łąk świeżych jak i wilgotnych. Taki proces zachodzi prawdopodobnie w wyniku wahań poziomu wody na młace, co sprzyja dominacji taksonów nieswoistych dla siedliska. W kilku obiektach następuje również ekspansja sadźca konopiastego *Eupatorium cannabinum*. Jednakże nie zaobserwowano, aby zmiany następowały w szybkim tempie w związku, z czym perspektywy ochrony torfowisk są dość dobre. Miejscami zagrożeniem może być uszkodzenie mechaniczne darni, przez niekontrolowaną zrywkę drewna.

Nazwa stanowiska	Zagrożenia		Opis zagrożenia
	Istniejące	Potencjalne	
Wilsznia	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Świerzowa Ruska	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak

			ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Świerzowa Ruska	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Ciechan	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Ciechan	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk;
Grab	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk

Tab.3. Zagrożenia w poszczególnych obiektach

5.3. Wody powierzchniowe i gruntowe (warunki hydrologiczne)

Na obszarze obiektów nie występują żadne cieki powierzchniowe. Natomiast na ich obrębie mają miejsca wysięki wód gruntowych bogatych w węglan wapnia, co warunkuje wykształcenie młaki. Uwodnienie podłoża jest również silnie powiązane z wysokością opadów atmosferycznych i wzrasta wraz z ich intensywnością. Przy wysokim stanie wód w niektórych obiektach, położonych na stokach o większym nachyleniu wysięki zbierają się w okresowe strugi, spływające w dół zboczy. Warunki wodne w większości obiektów są odpowiednie, jednak zdarzają się miejscowe przesuszenia, co skutkuje wnikaniem gatunków nietypowych dla siedliska, które zaburzają strukturę fitocenozy. Uwodnienie podłoża jest również silnie powiązane z wysokością opadów atmosferycznych i wzrasta wraz z ich intensywnością.

5.4. Flora

5.4.1. Rośliny naczyniowe

W rezultacie badań i analiz florystycznych na badanym obszarze odnotowano występowanie 52 gatunki roślin, w tym 48 gatunków roślin naczyniowych i 4 gatunki mszaków. Z całą pewnością nie jest to pełna lista, którą w przyszłości należy uzupełnić.

Lp.	Nazwa gatunkowa
1	*Juncus articulatus*
2	*Achillea millefolium*
3	*Agrostis capillaris*
4	*Arrhenatherum elatius*

5	*Bidens tripartita*
6	*Briza media*
7	*Caliergonella cuspidata*
8	*Carex flacca*
9	*Carex echinata*
10	*Carex hirta*
11	*Carex lepidocarpa*
12	*Carex pallescens*
13	*Carex panicea*
14	*Centaurea jacea*
15	*Cirsium palustre*
16	*Cirsium rivulare*
17	*Crepis paludosa*
18	*Dactylorhiza incarnata*
19	*Dactylorhiza maculata*
20	*Dactylorhiza majalis*
21	*Drepanocladus sp.*
22	*Epipactis palustris*
23	*Equisetum palustre*
24	*Equisetum telmateia*
25	*Eriophorum angustifolium*
26	*Eriophorum latifolium*
27	*Eupatorium cannabinum*
28	*Festuca pratensis*
29	*Filipendula ulmaria*
30	*Galium album*
31	*Hypericum maculatum*
32	*Juncus effusus*
33	*Luzula campestris*
34	*Lychnis flos – cuculi*
35	*Lysimachia nemorum*
36	*Lysimachia vularis*
37	*Lythrum salicaria*
38	*Mentha longifolia*
39	*Menyantes trifoiata*
40	*Philonotis fontana*
41	*Plagiomnium elatum*
42	*Poa pratensis*
43	*Potentilla erecta*
44	*Prunella vulgaris*

45	*Rumex acetosa*
46	*Scirpus sylvaticus*
47	*Stellaria palustris*
48	*Succisa pretensis*
49	*Trifolium pratense*
50	*Triglochin palustre*
51	*Tussilago farfara*
52	*Valeriana simplicifolia*

5.4.2. Waloryzacja flory – rośliny naczyniowe

Na terenie omawianego obiektu odnotowano 6 gatunków objętych w Polsce ochroną gatunkową, w tym 1 – ochroną ścisłą i 5 – ochroną częściową. Natomiast trzy gatunki są wpisane na Czerwoną Listę Roślin i Grzybów Polski (Mirek et al., 2006) i przyznano im kategorię NT – bliski zagrożenia oraz V – narażony na wyginięcie.

Gatunki roślin objęte ochroną ścisłą:

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska
1	*Epipactis palustris*	Kruszczyk błotny

Gatunki roślin objęte ochroną częściową:

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska
1	*Dactylorhiza majalis*	kukułka szerokolistna
2	*Dactylorhiza maculata*	kukułka plamista
3	*Dactylorhiza incarnata*	kukułka krwista
4	*Menyantes trifoiata*	bobrek trójlistkowy
5	*Equisetum telmateia*	skrzyp olbrzymi

Zestawienie gatunków roślin chronionych zagrożonych i rzadkich:

Gatunek	Czerwona Lista Roślin i Grzybów Polski (Mirek et al., 2006)	Zagrożone gatunki flory torfowisk (Jasnowska, Jasnowski 1977)
Epipactis palustris	NT	
Dactylorhiza majalis	NT	R
Dactylorhiza incarnata	NT	
Dactylorhiza maculata	V	

5.4.3. Rośliny zarodnikowe

Lp.	Nawa gatunkowa
1	*Caliergonella cuspidata*
2	*Drepanocladus sp.*
3	*Philonotis fontana*
4	*Plagiomnium elatum*

5.4.4. Istniejące i potencjalne zagrożenia dla flory

Zagrożeniami dla flory torfowisk są tożsame z zagrożeniami dla całego siedliska. Wszelkie zmiany w systemie wodnym, uszkodzenia darni czy brak użytkowania kośnego będą niekorzystnie wpływały na stan zachowania flory torfowisk. Ze względu na dużą wrażliwość tego siedliska oraz specyficzny zestaw gatunków, które go tworzą jakiekolwiek czynniki degeneracyjne będą miały wpływ na skład gatunkowy fitocenoz. Jednym z głównych zagrożeń jest sukcesja, która następuje w miejscach, w których nie występuje gospodarka kośna. Prowadzi to do wnikania gatunków bardziej ekspansywnych, począwszy od taksonów łąkowych, poprzez ziołorośla na krzewach i podroście drzew kończąc. Powoduje to do wypierania taksonów specyficznych dla siedliska, na rzecz tych o szerszej amplitudzie ekologicznej. Gatunki te zaczynają dominować nad taksonami charakterystycznymi dla siedliska, których wymagania siedliskowe są dość specyficzne. Równocześnie wszelkie zaburzenia warunków wodnych prowadzące do odwadniania podłoża, będą miały podobny skutek – prowadząc do ustępowania gatunków typowych dla siedliska.

5.5. Roślinność

5.5.1. Wykaz zespołów i zbiorowisk roślinnych

Klasa: *SCHEUCHZERIO – CARICETEA FUSCAE* (Nordhagen 1936) R. Tx. 1937
Rząd: *Caricetalia fuscae* W. Koch 1926 em. Nordhagen 1936
Związek: *Caricion davallianae* Klika 1934

Klasa: *MOLINIO – ARRHENATHERETEA* R. Tx. 1937 em. 1970
Rząd: *Molinietalia* W. Koch 1926
Związek: *Calthion* R. Tx. 1937

5.5.2. Charakterystyka zespołów i zbiorowisk roślinnych

W większości obiektów występuje mozaika zbiorowisk roślinnych, w których przeważa młaka kozłkowo turzycowa. Natomiast na obrzeżach, na granicy lasu występują ziołorosla lub zbiorowiska z lepiężnikiem wyłysiałym *Petasites kablikianus* i białym *P. albus*. Część obiektów sąsiaduje bezpośrednio z łąkami wilgotnymi ze związku *Calthion* oraz świeżymi, powoduje to przenikanie gatunków łąkowych na obszar młaki, a miejscami w obrębie młak występują niewielkie płaty łąk wilgotnych. Zespół *Valeriano-Caricetum flavae* PAWŁ.1949, przeważa na terenie większości obiektów. Wykształca się w swej typowej postaci z dwuwarstwową strukturą. Warstwa zielna zdominowana jest przez niskie turzyce takie jak turzyca prosowa *Carex panicea*, turzyca pospolita *C. nigra*, czy gwiazdkowata *C. echinata*. Poniżej z dużym udziałem występuje kozłek całolistny *Valeriana simplicifolia*. W jednym z obiektów zaznacza się również dość liczna populacja bobrka trójlistkowego *Menyantes trifoliata*. W warstwa mszysta wykształca się z różnym pokryciem, w niektórych obiektach, gdzie warunki wodne są bardzo dobre zajmuje dużą powierzchnię, natomiast w obiektach bardziej przesuszonych jest dość słabo wykształcona. Przeważają w niej dość pospolite gatunki mchów takie jak mokradłoszka zaostrzona *Caliergonella cuspidata*, drabik drzewkowaty *Climacium dendroides*, z domieszką gatunków z rodzaju *Drepanocladus*.

5.5.3. Analiza stopnia naturalności zbiorowisk

Zbiorowiska występujące na terenie obiektów są w dużej mierze naturalne. Chociaż wykształcają się wtórnie, na powierzchni wcześniej użytkowanej przez człowieka, jako łąki kośne. Wykształca się specyficzny układ, typowy dla górskich łąk. Taki rodzaj fitocenozy związany jest z warunkami geologicznymi oraz hydrologicznymi, które warunkują wykształcanie się górskich młak. Jednakże utrzymywanie się młaki w wielu przypadkach zależy od ich ekstensywnego użytkowania kośnego, co czyni je zbiorowiskami półnaturalnymi. Na terenie obiektu nie odnotowano obcych gatunków inwazyjnych, obecne są jedynie rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych.

5.5.4. Ocena aktualnej dynamiki roślinności oraz potencjalna roślinność naturalna

Roślinność występująca na obszarze obiektów w Ostoi Magurskiej jest w stanie dynamicznej równowagi. Jej stan jest zależny od szeregu czynników, głównie warunków wodnych oraz sposobu użytkowania. W przypadku zaburzonej struktury uwodnienia lub zupełnym braku użytkowania młaki będą zarastały pierwszej kolejności przez roślinność typową dla łąk wilgotnych, później ziołorośla i w konsekwencji przez zarośla. W ostateczności młaka zanika i zostaje zastąpiona przez zarośla i zadrzewienia. Obecnie stan roślinności jest zadowalający, w

większość obiektów występują zbiorowiska typowe dla siedliska. W miejscach gdzie warunki się pogarszają fitocenozy są również w gorszym stanie, z mniejszym udziałem gatunków charakterystycznych.

5.5.5. Zaobserwowane procesy i przejawy degeneracji zbiorowisk i roślinności

Degeneracja zbiorowisk roślinnych następuje w wyniku przesuszania podłoża, a także braku użytkowania kośnego. Prowadzi to do przenikania gatunków łąkowych oraz ekspansji krzewów (głównie wierzby *Salix* sp.), a także podrostu drzew. W konsekwencji następuje przekształcanie fitocenoz, w kierunku wilgotnych łąk, zarastanie ziołoroślami, jeżynami, a ostatnim etapie zaroślami. W każdym obiekcie następuje presja sukcesyjna, w niektórych jest już dość silna. Powoduje to, że stan zachowania roślinności nie jest najlepszy.

5.5.6. Typy siedlisk wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej

Na terenie obiektów w Beskidzie Żywieckim odnotowano jeden typ siedliska:

- 7230 Górskie i nizinne torfowiska alkaliczne o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk

Siedlisko reprezentowane jest przez fitocenozy należące do związku *Caricion davalianae*, w obrębie, których występują gatunki charakterystyczne dla górskich młak. W większych ilościach odnotowano tu między innymi takie taksony jak *Valeriana simplicifolia, Carex panicea,* czy *Eriophorum latifolium*. Jednakże stan siedliska został oceniony, jako niezadowalający ze względu na zarastanie terenów otwartych, na których umiejscowione są młaki. Inną przyczyną jest również wnikanie gatunków łąkowych, co prowadzi do wypierania gatunków charakterystycznych dla siedliska. W większości obiektów siedlisko 7230 jest dość dobrze wykształcone, jednakże odnotowano na tym obszarze szereg czynników wpływających na jego stan zachowania. Ogólny stan siedliska został oceniony, jako niezadowalający ze względu na niezadowalający stan wskaźników takich jak: gatunki charakterystyczne, gatunki dominujące, pokrycie i struktura gatunkowa mchów, czy ekspansja krzewów i podrostu drzew. Postępująca sukcesja ma również wpływa na ocenę parametru: powierzchnia siedliska, która jest niezadowalająca gdyż zmniejsza się ograniczana poprzez rozrastające się krzewy i podrost drzew. Jednocześnie na terenie Ostoi Magurskiej nie odnotowano celowego odwadniania torfowisk poprzez melioracje oraz pozyskiwania torfu, a w większości stopień uwodnienia podłoża był zadowalający.

Kod i nazwa siedliska	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna
7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	U1	U1	U1
	Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	U1	U1	
		Gatunki dominujące	U1		
		Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	U1		
		Obce gatunki inwazyjne	FV		
		Rodzime gatunki ekspansywne roślin	FV		

		zielnych			
		Stopień uwodnienia	FV		
		Ekspansja krzewów i podrostu drzew	U1		
		Pozyskanie torfu	FV		
		Melioracje odwadniające	FV		
	Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	FV	FV	

Tab.4. Ocena stanu siedliska w całym obszarze

5.6. Fauna

Nie zostały wykonane szczegółowe badania fauny tego terenu, jednak należy spodziewać się występowania tutaj szeregu rzadkich i cennych gatunków związanych z podmokłym siedliskiem.

5.7. Walory kulturowe

Na terenie obiektu i w jego otoczeniu nie występują obiekty kultury materialnej (stanowiska archeologiczne zabytki architektury, zabytki techniki) oraz inne materialne pamiątki kultury.

6. Zagospodarowanie przestrzenne oraz społeczne i gospodarcze uwarunkowania użytkowania obiektu

W chwili obecnej obiekty oraz obszar wokół nich nie jest zagospodarowany. W otoczeniu obiektów nie występują zabudowani oraz znaczące ciągi komunikacyjne. Ze względu na niewielkie powierzchnie obiektów ich użytkowanie nie przyniesie dużych korzyści materialnych. Jednakże utrzymywanie ich w dobrym stanie ma duże znaczenie dla zachowania bioróżnorodności, stanowią ważny element małej retencji gdyż magazynują wodę, a także zwiększają walory krajobrazowe obszaru.

7. Założenia ochrony obiektu

7.1. Silne i słabe strony ochrony obiektu. Szanse i zagrożenia ochrony obiektu i sposoby ich minimalizacji

Proponowane metody ochrony obiektu są wyznaczone w zgodzie z panującymi praktykami obejmującymi działania na obszarach siedliska torfowisk alkalicznych. Zostały one ustalone na podstawie doświadczeń własnych oraz po analizie fachowej literatury. Metody te powodują, iż w dłuższej perspektywie czasowej stan siedliska powinien się sukcesywnie poprawiać. Świadczą o tym liczne przykłady wykonywania takich działań zarówno w kraju jak i za granicą. Prace będą wykonywane w odpowiedniej porze roku tak, aby nie zniszczyć płatów roślinności, z zachowaniem wszelkich zasad ochrony przyrody. Planowane działania wpływają na poprawę warunków świetlnych dzięki odsłonięciu części obiektów. W związku z tym spodziewane są efekty, polegające na stabilizacji roślinności torfowiskowej, a także wstrzymanie ekspansji drzew i krzewów.

7.2. Analiza skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony

Dotychczasowo obiekt nie był objęty żadnymi działaniami ochronnymi, w związku, z czym stan siedliska oceniony jest, jako niezadowalający.

7.3. Cele ochrony i zadania/działania ochronne

Przedmiot ochrony	Stan ochrony	Cel działań ochronnych
7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	U1	Poprawa stanu zachowania siedliska, poprzez poprawę parametru „specyficzna struktura i funkcje".

7.4. Metodologia monitoringu

Metodyka monitoringu stanu siedliska została przyjęta w dużym stopniu według zasad monitoringu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Na każdym z badanych obiektów określano wartość trzech podstawowych parametrów:

- Powierzchnia
- Specyficzna struktura i funkcje
- Perspektywy ochrony

Ocena parametru „specyficzna struktura i funkcje" odbywa się na podstawie listy wskaźników, opracowanych dla siedliska 7230. Natomiast parametry „powierzchni" oraz „perspektywy ochrony" są oceniane bezpośrednio, bez ocen cząstkowych i dodatkowych wskaźników. Wybrane dla siedliska wskaźniki opisują łatwe do określenia lub zmierzenia cechy siedliska przyrodniczego, które mogą wskazywać na zaburzenia jego „specyficznej struktury i funkcji".
Przy wyprowadzeniu oceny końcowej dla parametru nie przyjęto z góry zasady, że najgorzej oceniony wskaźnik decyduje o tej ocenie, ponieważ poszczególne wskaźniki nie muszą mieć jednakowego wpływu na stan zachowania siedliska (nie są równocenne). Wyróżniono tzw. wskaźniki kardynalne, (czyli najważniejsze dla utrzymania struktury i funkcji siedliska), których obniżona ocena skutkuje automatycznym obniżeniem oceny całego parametru. Pozostałe, traktowane były, jako pomocnicze i ich gorsza ocena nie powoduje konieczności obniżenia oceny dla parametru, jeśli wskaźniki kardynalne wskazują na właściwy stan siedliska.
Ocenę parametrów siedliska dokonywano w trzystopniowej skali, przyznając odpowiednie kody dla każdego z nich:

- FV – stan właściwy
- U1 – stan niezadowalający
- U2 – stan zły

8. Załączniki

8.1. Mapy

Mapa.1. Ogólne rozmieszczenie obiektów w obszarze

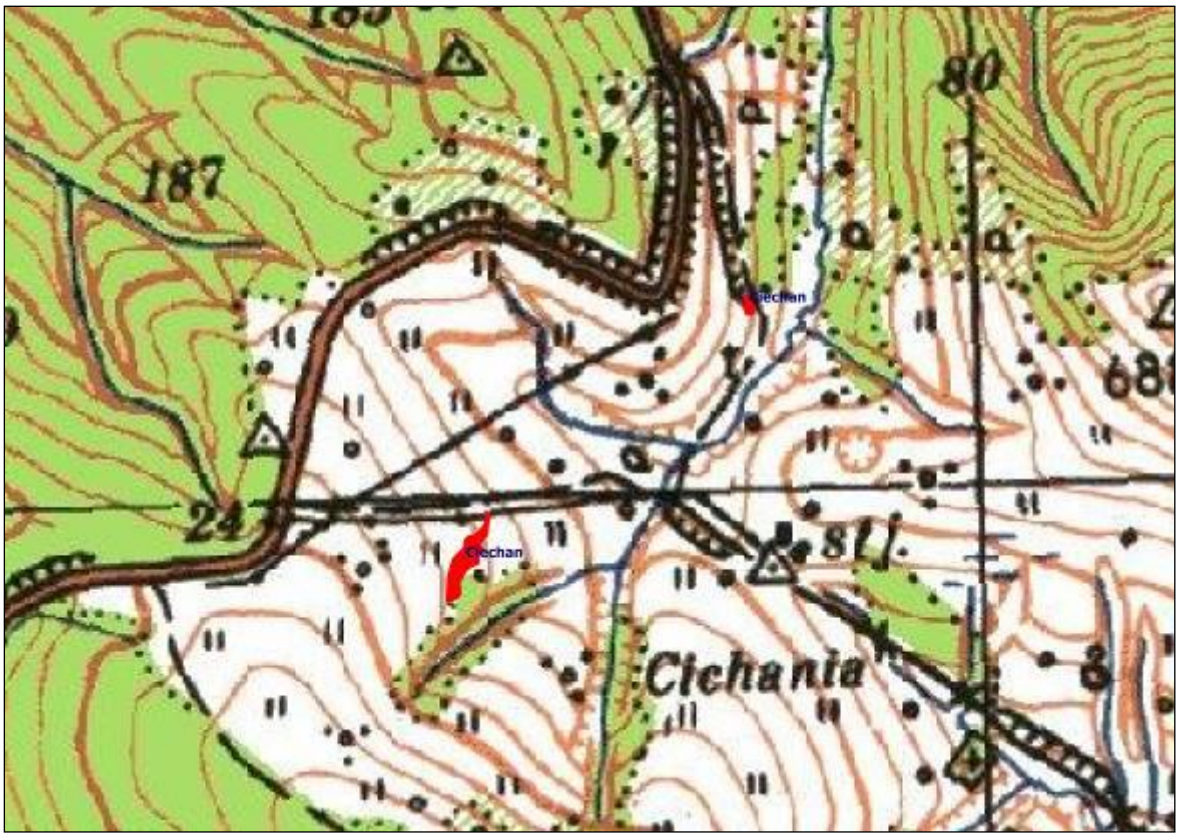

Mapa.2.Ciechan

Mapa.3. Grab

Mapa.4. Świeżowa Ruska

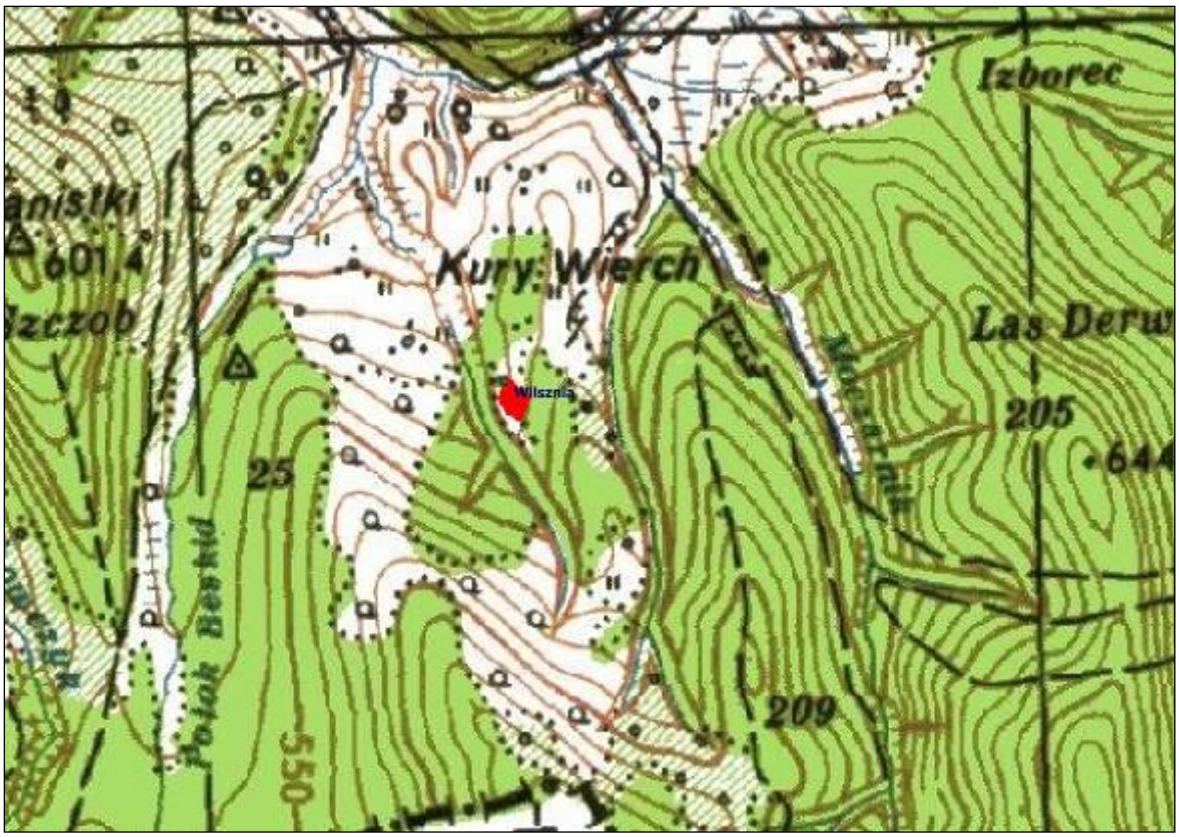

Mapa.5. Wilsznia

8.2. Dokumentacja fotograficzna i ryciny

Fot.1. Ciechan

Fot.2. Grab

Fot.3. Grab

8.3. Tabela fitosocjologiczna

Numer kolejny - No. of record			
Lokalizacja - Locality	Grab	Ciechan	Ciechan
Data (dzień - miesiąc) - Date (day - month)	23.07.	23.07.	18.08.
Rok - Year	2016	2016	2015
Powierzchnia zdjęcia - Area of record [m^2]	25	25	
Pokrywanie warstwy krzewiastej - Cover of shrub layer b [%]	0	0	
Pokrywanie warstwy zielnej - Cover of herb layer c [%]	90	95	100
Pokrywanie warstwy mszystej - Cover of moss layer d [%]	90	1	10
Nazwy gatunków			
ChCl: SCHEUCHZERIO-CARICETEA NIGRAE			
Juncus articulatus			1
Eriophorum angustifolium			1
Menyantes trifoiata	4		
ChO., All.:Caricion davalianae			
Epipactis palustris	3		2
Valeriana simplicifolia	2		
Carex echinata			+
Inne:			
Carex panicea	2		+
Agrostis capillaris		3	
Achillea millefolium		2	
Arrhenatherum elatius		2	
Bidens tripartita			1
Briza media	2	3	1
Carec flacca	2		
Carex hirta		1	+
Carex lepidocarpa			1
Carex pallescens		2	
Centaurea jacea	1	3	

Cirsium rivulare	1		
Cirsium palustre	2		1
Crepis paludosa	2		
Dactylorhiza majalis	+	1	
Dactylorhiza maculata			+
Dactylorhiza incarnata		+	
Equisetum telmateia			3
Equisetum palustre	4	3	1
Eriophorum latifolium	2		
Eupatorium cannabinum	1	3	
Filipendula ulmaria			1
Festuca pratensis			+
Galium album		3	
Hypericum maculatum		2	
Juncus effusus		2	
Luzula campestris	+		
Lysimachia nemorum			+
Lysimachia vularis	2		
Lychnis flos – cuculi			1
Lythrum salicaria			1
Mentha longifolia	2	3	1
Poa pratensis	1		
Prunella vulgaris			+
Potentilla erecta	2		1
Stellaria palustris			+
Rumex acetosa		1	
Scirpus sylvaticus	2		
Succisa pretensis			1
Trifolium pratense		3	
Triglochin palustre			+
Tussilago farfara	1		
Caliergonella cuspidata d	3		2

Drepanocladus sp. d	2		
Philonotis fontana d	3		
Plagiomnium elatum d	2		